

Bondsarts Goudswaard kijkt vooral hoe spelers uit een duel komen

Arts van Oranje

Lucas Mevius

beeld: Guus Dubbelman, HH

Bondsarts Gert-Jan Goudswaard opereert in de schaduw van het Nederlands elftal. Medisch Contact zocht hem een dag voor aanvang van het EK op in Lausanne. 'Het is goed in te schatten hoe snel een voetballer weer kan spelen.'

Twee dagen voor het EK voetbal van start gaat, is het rustig rondom het hotel in Lausanne waar het Nederlands elftal verblijft. Geen hordes oranje fans, slechts verdwaalde toeristen aan wie het EK voorbij schijnt te gaan. De volgende dag, rond het Olympisch stadion, is de rust verdwenen. Veel Nederlanders, veel Zwitsers en veel pers. Allemaal op de been om het Nederlands elftal te zien trainen. Het is even speuren vanaf de tribune, maar hij is, zoals altijd, ook bij deze training aanwezig: Gert-Jan Goudswaard, de bondsarts van het Nederlands voetbalelftal. Zoals zo velen droomde ook Goudswaard (46) als klein jongetje van een carrière als profvoetballer. Al snel beseftte hij dat dit er voor hem niet inzat. Met in zijn achterhoofd het voetbal en het Nederlands elftal besloot hij geneeskunde te gaan studeren met als doel sportarts te worden. Hij vertelt dit in het café bij het spelershotel. 'Tijdens mijn studie in Rotterdam liep ik zelf een aantal voetbalblessures op. Hierdoor raakte ik nog meer geïnteresseerd in

sportgeneeskunde. Ik merkte dat dit was wat ik later wilde doen.' Dat hij het uiteindelijk tot bondsarts schopte, had hij niet durven dromen. 'Voor mij is deze baan het hoogst haalbare, mijn droom is uitgekomen.'

Glasgow

Tijdens zijn opleiding tot sportarts liep hij het praktijkdeel sportgeneeskunde bij de KNVB. Daarna werkte hij af en toe nog voor de KNVB. 'In 1999 vroeg Dick Advocaat me of ik naar Glasgow Rangers wilde komen. Daar heb ik vier jaar gewerkt en in het laatste jaar bij de Rangers deed ik het Nederlands elftal er parttime bij. In 2003 ben ik door de KNVB als fulltime bondsarts binnengehaald.'

Goudswaard vindt veel voldoening in zijn werk. Dat hij nu het elftal op het EK van zo dichtbij kan meemaken, vindt hij fantastisch. 'Supporter blijf je, alleen mijn gedrag op de bank is anders. Ik ben aan het werk, maar de ontlasting na een wedstrijd is intensief. Er zitten ook minder leuke kanten aan, zoals stress. Op het medische vlak is het soms moeilijk als je een sporter moet teleurstellen.'

Revalidatie

Goudswaard is fulltime in dienst van de KNVB, bij het Sportmedisch Centrum in Zeist. Daar werken verscheidene sportartsen en er is een grote fysiotherapieafdeling waar sportfysiotherapeuten en manueel therapeuten werken. 'Veel mensen weten dit niet, maar bij ons kan iedere sporter, of hij nu tennist, golft of voetbalt op welk niveau dan ook, terecht voor blessureconsulten en zo nodig voor revalidatie.' Ook worden in Zeist veel topsporters medisch gekeurd. 'In feite stellen we onze kundigheid ten dienste van alle sporters in Nederland. Het mes snijdt aan twee kanten: doordat wij veel sporters behandelen, blijft onze deskundigheid

Tijdens de trainingen let Gert-Jan Goudswaard goed op. 'Als ik denk te zien dat iemand een beetje trekt of anders beweegt, dan onthoud ik dat.'

In zijn periode bij het Nederlands elftal is er nog nooit een beslissing van Goudswaard overruled door de bondscoach.

'Supporter blijf je, alleen mijn gedrag op de bank is anders'

op peil.' Daarnaast zijn er nog andere nationale teams zoals het Olympisch elftal en de verschillende jeugdteams, die ook worden begeleid. In de voorbereiding op het EK focust de bondsarts zich volledig op het Nederlands elftal. De UEFA verplicht een aantal zaken, waaronder dopingcontroles. Ook zijn er eisen gesteld aan de invoering van medicatie in het buitenland. 'Sommige medicatie mag je wel invoeren, sommige niet. Als je medicatie hier wilt verkrijgen, heb je bevoegdheden nodig om in Zwitserland te handelen.' Natuurlijk kijkt Goudswaard eerst welke medicatie er mee moet

en hoeveel. 'Hooikoorts bijvoorbeeld speelt in de lentemaanden waarin een groot toernooi vaak wordt georganiseerd veel meer een rol dan bij bijvoorbeeld kwalificatiewedstrijden. De meeste spelers ken

ik al een paar jaar en daarop kan ik de huisapotheek dus aanpassen.' Hierin moet je overigens zorgvuldig te werk gaan. 'Je moet zeker weten dat je geen medicatie voorschrijft die verboden is. Verder zijn er bijvoorbeeld bandages, braces, sportdranken en tape nodig. We nemen alles mee. Op dit niveau in een acute situatie misgrijpen mag niet.'

Robben

Gedurende het EK houdt Goudswaard zich voornamelijk bezig met blessures. 'De afgelopen twee weken zijn we druk bezig geweest met Robin van Persie. Hij heeft bij Arsenal tot

drie keer toe een spierblessure opgelopen. Daar verdiepen we ons dan in. We zoeken uit wat er precies is gebeurd, hoe hij is behandeld, of hij fit kan worden en of dit tijdens het toernooi ook kan gebeuren. Arsenal was hierin heel open. Dat is belangrijk voor de bondscoach, zodat hij kan overwegen of hij een andere speler moet selecteren of oproepen.' Sinds vorige week zaterdag gaat er ook veel aandacht uit naar Arjen Robben, die op een training een liesblessure opliep. De meeste blessures zijn volgens Goudswaard goed op te lossen, maar ze vragen wel aandacht, de juiste diagnosestelling en de juiste behandelmethode.

Goudswaard heeft een belangrijke stem in de beslissing of een speler wel of niet kan spelen. 'Als bondsarts heb je te maken met gewogen risico's. Bijvoorbeeld met Robin van Persie. Wij denken te weten, mede dankzij Arsenal, waardoor hij een aantal malen een spierblessure opliep, zodat nu duidelijk is dat wij een andere weg moeten bewandelen. Helaas heb ik geen glazen bol, dus kan ik niet zeggen of hij het hele toernooi speelt. Medisch gezien zou het wel moeten kunnen.'

Het overleg met de technische staf verloopt over het algemeen soepel. 'In mijn periode bij het Nederlands elftal is er door de bondscoaches nog nooit een beslissing overruled. Zij weten ook wel dat wij de grenzen opzoeken. Ik kan tegen een speler zeggen dat hij drie weken met zijn been omhoog moet liggen, maar daarop zitten ze hier niet te wachten. Als ik zeg dat iemand niet kan spelen, stellen ze hem ook niet op, omdat ze weten hoe wij werken. Dat is

een vertrouwen dat er tussen de technische en medische staf is en moet zijn.'

Tijdens het EK kan extra aanvullend onderzoek nodig zijn. De medische commissie van de UEFA biedt een aantal klinieken en medici aan. 'Daar kunnen we snel MRI- en CT-scans laten maken. Zelf heb ik een echoapparaat bij me, maar als ik twijfel, kunnen we ook een echo door een radioloog laten maken.'

Wedstrijdfit

De fitheid van de voetballers is bij een groot toernooi van groot belang. Goudswaard maakt onderscheid tussen medisch fit en wedstrijdfit. 'Een voetballer is medisch fit op het moment dat hij alle bewegingen die worden gevraagd, in een voetbalwedstrijd klachtenvrij kan uitvoeren. Dit wil nog niet zeggen dat hij wedstrijdfit is.'

De inschatting wanneer een geblesseerde speler weer fit zal zijn, gebeurt op basis van ervaring. 'We weten wat de hersteltijden zijn van de verschillende weefsels (pees, spier, kraakbeen, LM). Over het algemeen kunnen we goed in-

schatten hoe we iemand zo snel mogelijk weer op de been kunnen krijgen.'

Tijdens de trainingen let Goudswaard vooral goed op. 'Als ik denk te zien dat iemand een beetje trekt of anders beweegt, dan onthoud ik dat. Ik zit continu te kijken, ook tijdens de wedstrijden. De neiging om de bal te volgen is er, maar ik kijk altijd hoe spelers uit een duel komen.' Mocht het misgaan, dan is Goudswaard niet de eerste die het veld op gaat, dat doet de sportfysiotherapeut. 'Op het moment dat de dokter het veld op komt, is er iets ernstigs aan de hand. Als ik het niet zeker weet, heb ik wel de neiging mee te gaan. Op het moment dat ik aan een fractuur denk of bij hoofdletsel, ga ik direct mee.'

Om hun plek in het elftal te verdedigen kunnen spelers zich fitter voordoen dan ze zijn, maar als ze niet gelukkig zijn bij een club zou andersom ook kunnen, meent Goudswaard. 'Profvoetballers zijn geen medische leken. Ze hebben bij hun clubs dagelijks te maken met artsen en fysiotherapeuten. Op medisch gebied moet je dus goed blijven, zodat je niet wordt verrast door spelers met betrekking tot mogelijkheden tot behandeling. Bij het Nederlands elftal heb ik nog nooit meegemaakt dat een speler een blessure voorwendt. Ze willen spelen, zeker bij een groot toernooi als dit'.

Clubdossiers

Hoe is het contact met de clubs? Zijn die bereid volledig mee te werken? 'Je hebt te maken met medici die allemaal meedenken met de speler. Het clubbelang speelt wel eens, maar via de huidige regelgeving van de UEFA en de FIFA is het altijd mogelijk om een speler die van zijn club niet mag voetballen, zelf te beoordelen.'

Goudswaard heeft volledige inzage in de medische dossiers van de spelers. 'De clubdossiers zijn eigendom van de spelers en zij hebben er belang bij dat wij die inzien. Ze moeten uiteraard wel toestemming geven. Als het van een club niet zou mogen, heeft de speler het laatste woord.'

Welk belang staat voorop, dat van het Nederlands elftal of dat van de voetballer? 'Mijn primaire taak is de gezondheid van de speler te bewaken. Als ik dat goed doe, is de volgende stap ervoor te zorgen dat er zo optimaal mogelijk kan worden gepresteerd.'

Als arts heeft Goudswaard verschillende petten. 'Ik ben voor de spelers huisarts, bedrijfsarts, apotheker en misschien ook wel verzekeringsarts tegelijk. Ze kunnen met al hun klachten bij me terecht.' Als patiënt zijn de voetballers volgens Goudswaard mondig. 'Dat is ook niet vreemd als je ziet hoeveel ervaring ze hebben met artsen

Zoals zovelen droomde Goudswaard als klein jongetje van een carrière als profvoetballer.

Waternaljetje

Ik raak altijd licht geïrriteerd van het massaal opvolgen van trends. Bijvoorbeeld toen enkele jaren geleden in elk kantoor kantoortuinen werden ingevoerd. Of zoals nu in elke Vinexlocatie in Nederland huizen in jaren-dertigstijl worden gebouwd. Dan krijg ik al gauw zin in een strak, gestaald huis. Misschien wel omdat massatrends vaak leiden tot massagedrag. Geef mij dan maar authenticiteit, uniciteit en een tikje eigenwijsheid. In de zorg hebben we zulke massatrends ook. Zo merk ik dat het concept *healing environment* me ook opstaande nekharen begint te geven. Ik geef toe, in het begin was ik gecharmeerd van het idee. Ik vond er veel mooie, warme en holistische kenmerken in terug. Maar nu iedere zorgbestuurder dit idee omarmt, voorzie ik dat we straks achter elke draaideur van elk ziekenhuis 'worden verrast' door een klaterend waternaljetje. En dan wordt in mij automatisch de kritische piloot wakker. Is *healing environment* wel zo vanzelfsprekend? Roept dit bij patiënten niet de illusie op dat we hen allemaal en altijd 'beter maken'? Dat het leven zachtroze en eeuwigdurend is? Of is onze corebusiness veel meer het verminderen van onzekerheden? De ene keer door diagnostisch uitsluitel te geven, een andere keer door iemand met een chronische aandoening te leren omgaan met zijn beperkingen. En weer een andere keer door patiënten te begeleiden bij de onzekerheid die de naderende dood veroorzaakt. Misschien kunnen we beter ziekenhuizen (mooi woord blijft dat toch...) inrichten waar onze zieken de veiligheid en beschutting van thuis ervaren. En laten we eerlijk zijn: heeft u thuis een klaterende waternaljetje achter de voordeur?

Claudia Zuiderwijk,
ziekenhuisbestuurder

en fysiotherapeuten. En ze zijn over het algemeen ook gewend om snel te worden geholpen.' Met dit laatste houdt Goudswaard zich niet bezig. 'Het voetbal is een bedrijfstak waarin veel geld omgaat en dus ook in verloren kan gaan als een speler niet kan werken. Daarnaast beleven heel veel mensen plezier aan de sport.' Een speler zal nooit voorgaan als er op dat moment een noodsituatie is. 'Meestal kunnen we in ziekenhuizen terecht in lunchpauzes of 's avonds. Het gaat niet ten koste van andere mensen.'

Opjutten

De kwaliteit van het medisch team is belangrijk voor de prestaties op het EK. 'Je moet een goed medisch team hebben om optimaal te kunnen presteren. Als het medisch team in mijn optiek niet voldoet, moet ik er eigenlijk niet eens aan beginnen. Ik ben eindverantwoordelijk, er staan altijd camera's op en er hoeft maar iets te gebeuren of er worden al conclusies getrokken. Voor je het weet, ben je de nationale kop van jut.

Dat gebeurt met trainers en spelers, maar kan ook met dokters gebeuren.' Bijvoorbeeld in het geval van de vorige bondsarts, Huib Plempers, die tijdens het WK Jaap Stam langs de zijlijn hechte. 'Het hechten is perfect gedaan, van de wond zie je niets meer, alleen is even in beeld geweest dat hij bij het knopen even trilde. Daarvoor is hij volledig te schande gemaakt. Terwijl hij in een korte tijd, in een stressvolle situatie waarbij spelers hem vanaf de bank nog opjutten, moest hechten.'

Er zijn geen spelers die eigen artsen of verzorgers meenemen naar het toernooi. 'Ik ben daar tegenstander van. Dat heeft niet te maken met mijn ego, maar als er externe behandelaars zijn heb ik als eindverantwoordelijke geen overzicht meer. Ik kan dan voetballers en bondscoach niet goed adviseren.'

Verslavend

Is topsport gezond? 'Dat ligt eraan. Voor hart en bloedvaten wel. Als je naar gewrichten kijkt, zie je wel eens een slechte heup of knie. Het blijft een persoonlijke keuze. Daarbij komt dat profvoetballers zichzelf financieel onafhankelijk kunnen spelen. Dat hoort ook bij de overweging, financiële zekerheid is belangrijk.' En de bondsarts? 'Nee, ik zal tot mijn 65ste moeten werken, hoewel ik ook niet eerder zou willen stoppen. Net zoals je dat ook bij veel spelers ziet, die als coach weer in het voetbal terugkeren. Voetbal is verslavend, maar geneeskunde ook.'

'Voor je het weet, ben je de nationale kop van jut'